

Стратегически модели за борба с трафика на хора

проф. д-р Стефан Христов

директор на Центъра за стратегически изследвания в отбраната и сигурността УНСС, катедра „Национална и регионална сигурност“

Резюме: Статията е посветена на актуалните въпроси, свързани с трафика на хора. Той сериозно застрашава свободата и сигурността на човека. Представени са стратегическите модели, които са възприети в световната практика за ефективно противодействие на това престъпление. Експертно оценяване на ключови инициативи е извършено чрез прилагане на модела „5P“ за борба с трафика на хора.

Ключови думи: трафик на хора, стратегически модели, колективен консенсус, ключови инициативи.

JEL: D7, H56.

Трафикът на хора представлява глобален феномен на модерното общество. Той се разглежда като съвременна форма на човешко робство. Неговото елиминиране изисква обединените усилия на правителствата на всички държави по света. Трудно е за вярване, че през XXI век има

търговия с хора, пазари на роби, сексуални робини, закрепостени мъже, невръстни просяци, откраднати деца, отвлечани жертви, нелегални донори, продавани бебета, безследно изчезнали и др. Това са само малка част от милионите случаи на човешки същества, пострадали от престъпния трафик. В света няма държави или територии, които да не са засегнати от срамното явление „трафик на хора“. Жертвите масово могат да бъдат открити в курортните заведения, елитните клубове, публичните домове, незаконните цехове, земеделските стопанства, строителните обекти и др. Този тревожен проблем според Антонио Коста, изпълнителен директор на UNODC¹, за голямо съжаление обаче често се пренебрегва и дори се отрича от редица правителства. По негово мнение все още не се полагат необходимите усилия и не се отделят достатъчно средства за успешното му решаване.

Трафикът на хора се отъждествява с незаконната търговия с човешкия живот, нелегалния бизнес на престъпни групировки, криминална дейност на транснационалната престъпност и др. В престъплението понякога са замесени отделни личности с престижни професии – магистрати, адвокати, нотариуси, лекари, администратори и др. През 2006 година бе публикуван

¹ United Nations Office on Drugs and Crime (Служба на ООН по наркотиците и престъпността, която е базирана във Виена).

специален доклад на UNODC „Трафик на хора: глобални модели“². В него се анализират прилаганите модели въз основа на събрана информация от 137 държави в света. Прави се задълбочена преценка на реалния мащаб и обхват на трафика на хора на планетата. В доклада се използва петстепенна скала в интервала от „много висока“ до „много ниска“ за оценяване на значимостта и за групиране на страните. Те се класифицират като държави на произход, държави на транзит и държави на предназначение. Дадена страна може да бъде причислена към повече от една група, съобразно нейното място в процеса на трафикиране. България е класирана заедно с Албания, Беларус, Китай, Литва, Нигерия, Молдова, Румъния, Русия, Тайланд и Украйна сред първите 11 държави в категорията „най-важни“ начални пунктове на трафик на хора. Тя е също така сред 6-те в категорията „най-използвани“ транзитни дестинации и сред 50-те в категорията „умерено значими“ крайни пунктове. Нашата страна – в резултат на направените класации, се определя като стратегически център на трафика на хора в Югоизточна Европа.

През 2009 година се публикува нов доклад на UNODC³, в който въз основа на информация от 155 страни и територии се идентифицират и се анализират отговорните действия на световната общност спрямо трафика на хора. В доклада се обобщават предприеманите инициативи в държавите по света относно неговото противодействие. Положително се оценява фактът, че близо 80 % от изследвани-

те страни вече са приели законодателни мерки за борба с трафика на хора. В доклада се маркират стратегическите предизвикателства пред държавите, свързани с безусловната забрана на търговията с човешки същества.

В световната практика за борба с трафика на хора се използват стратегическите модели „3P“⁴, „4P“⁵ и „5P“⁶. Първият модел служи като ключов фундамент, а останалите са негови деривати. **Моделът „3P“ (three P’s)** е описан вербално още през 2000 година в Протокола на ООН за превенция, потискане и наказване на трафика на хора⁷. Той е концептуално представен на Генералната асамблея на ООН през юни 2008 година. В него преди всичко се акцентира върху превенцията на трафика, протекцията на жертвите и преследването на престъпниците. Разширяването на трансграничното трафикиране наложи засилването на международното сътрудничество между правоохранителните органи на ангажираните държави. Това обуслови необходимостта от прилагането на **модела „4P“ (four P’s)** за практическото реализиране на разнообразни инициативи за превенция, протекция, преследване и партниране. Последната детерминанта в стратегическия модел е предложена от САЩ, които изтъкват важната роля на кооперирането в тази сфера. **Моделът „5P“ (five P’s)** се надгражда върху предходните модели, като също така акцентира върху непосредственото оказване на голяма помощ и по-същественна подкрепа на пострадалите лица. В него се обръща особено внимание върху предприеманите

² Trafficking in Persons: Global Patterns, UNODC, Vienna, 2006.

³ Global Report on Trafficking in Persons, UN.GIFT, February 2009.

⁴ Prevention, Protection, Prosecution.

⁵ Prevention, Protection, Prosecution, Partnership.

⁶ Prevention, Protection, Patronizing, Prosecution, Partnership.

⁷ Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, UN, November 2000.

мерки за подпомагане и реинтегриране на жертвите на трафика.

Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора⁸ отчита, че той е станал един от най-актуалните и най-острите проблеми в Европа. Засяга общочовешките права на живот и труд на европейските граждани. Трафикът на хора изцяло подрива демократичните устои, въз основа на които се гради общността на 47 членуващи страни от нашия континент. Европейските държави се явяват начален източник, транзитен пункт и крайна дестинация на многобройни жертви. Стратегическият **модел „3P’s** (Prevent, Protect, Prosecute)⁹ на Съвета на Европа главно акцентира върху систематичното прилагане на целесъобразни инициативи за превенция на трафикирането, защитата на човешките права на жертвите и съдебното преследване на трафикантите. Този модел касае всички начини и форми на трафик на хора в Европа. С него се въвежда специален механизъм за мониторинг върху стриктното спазване на одобрената конвенция. Той се осъществява от експертната група ГРЕТА¹⁰ към Съвета на Европа. В нея са избрани 14 независими и компетентни експерти от страните членки, които събират информация и извършват контрол. Съветът на Европа се стреми към изработването на **паневропейска стратегия за борба с трафика на хора**.

Европейската комисия също е възприела **стратегическия модел „3P”** за борба с трафика на хора. Причината е, че няколко стотици хиляди души биват годишно

трафикирани в границите на евросъюза. Комисията прилага холистичен подход при решаването на сложните проблеми с трафика. Той намира изражение в приетата през 2011 година директива за борба с трафика на хора¹¹. В нея се акцентира върху въвеждането на минимални правила за санкциониране на престъплението и защитаването на жертвите. Европейската комисия продължава активно да работи върху създаването на **интегрирана стратегия за борба с трафика на хора**.

Националната комисия за борба с трафика на хора в България подобно на сходни структури също използва **стратегическия модел „3P”** в своята дейност. Тя ежегодно подготвя и представя програма за предотвратяване и противодействие на трафика и закриляне на жертвите. В нея се посочват разнообразни инициативи, които подлежат на изпълняване и контролиране от компетентните институции в нашата страна.

Изследователски екип на Центъра за стратегически изследвания в отбраната и сигурността при УНСС извърши през 2011 година експериментално апробиране на **стратегическия модел „5P”** за противодействие на трафика на хора. Той включи 16 участници от академичния състав, които оцениха потенциалната значимост на таксона от ключови инициативи. Тяхното естество бе предимно от финансово-икономически, социално-психологически, организационно-управленски, административно-институционален, политико-правен и информационно-образователен характер. При оценяването беше използвана орди-

⁸ Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, (GETS № 197), May 2005.

⁹ Prevent Trafficking; Protect the Human Rights of Victims; Prosecute the Traffickers.

¹⁰ Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings (GRETA).

¹¹ Директива 2011/36/ЕС относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него, Официален вестник на ЕС, 15. 04.2011 г.

нална скала, като се приложи правилото за строгото предпочитание на алтернативните варианти. Това означава, че при индивидуалното ранжиране от привлечените експерти не се допуска присвояването на еднакви оценки. Експертната информация беше компютърно обработена със съответен софтуер. Изчислени бяха относителните тегла, ранговата корелация, степента на съгласие и др. Това бе извършено с **програмната система „Консенсус“**¹². Тя включва математически алгоритъм за определяне на колективното съгласие в различни общности. Използва се за количествено измерване на равнището на консенсус сред участващите експерти. Програмната система технологично поддържа информационната база от 200 персонални оценки за 20 проучвани обекта.

Потенциалната значимост на ключовите инициативи бе разглеждана през призмата на 5-те детерминанти на **стратегическия модел „5P“**, а именно **P₁** – превенция на трафика, **P₂** – протекция на жертвите, **P₃** – подкрепа на пострадалите, **P₄** – преследване на престъпниците и **P₅** – партниране между институциите.

Превенция на трафика

Колективните оценки за постигнатия консенсус за важността на прилаганите инициативи за превенция на трафика са представени в таблица 1.

Привлечените експерти приемат, че най-голямо значение за успешната превенция на трафика имат политико-правните (ППИ), финансово-икономическите (ФИИ) и информационно-образователните (ИОИ) инициативи. Техните тегла имат близки стойности – 0,205, 0,196 и 0,188, като диапазонът на разсейване на оценките не превишава 1,7 %. Степента на съгласие сред експертния екип се изразява чрез равнището на консенсус, което може да се изменя в интервала от 0 % до 100 %. Висок консенсус има в границите от 60 % до 100 %, умерен консенсус – от 30 % до 59 % и нисък консенсус – от 0 % до 29 %. Груповият консенсус е респективно 71,88 %, 68,75 % и 65,63 %, което показва високото съгласие сред участници. Към другата категория се отнасят социално-психологическите (СПИ), организационно-управленските (ОУИ) и административно-институционалните (АИИ) инициативи.

Таблица 1.

Инициативи	Шифър	Консенсус	Съгласие	Ранг
1. Финансово-икономически инициативи	ФИИ	68,75 %	високо	2
2. Социално-психологически инициативи	СПИ	56,25 %	умерено	4
3. Организационно-управленски инициативи	ОУИ	50,00 %	умерено	5
4. Административно-институционални инициативи	АИИ	37,50 %	умерено	6
5. Политико-правни инициативи	ППИ	71,88 %	високо	1
6. Информационно-образователни инициативи	ИОИ	65,63 %	високо	3

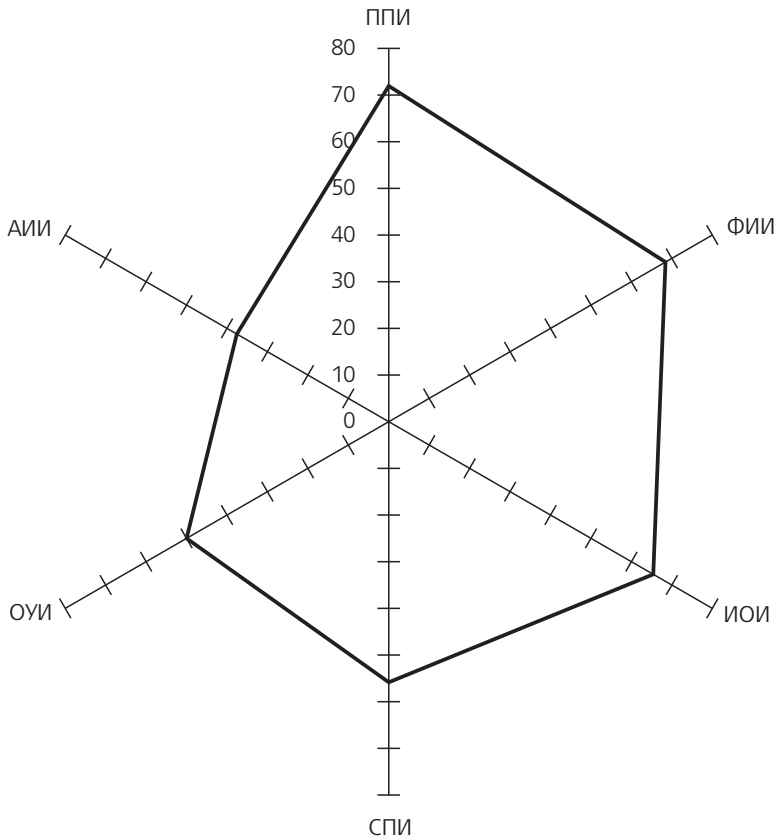
¹² Христов, С., Р. Върбанов, Програмна система „Консенсус“, сп. Менеджър, бр. 6, 2002 г.

Техните тегла са съответно 0,161, 0,143 и 0,107, като полученото разсейване е 5,4 %. Колективният консенсус за тази категория има умерени стойности – 56,25 %, 50,00 % и 37,50 %. Разликата в изчислените тегла между поставения на първо място (ППИ) и на последно място таксон (АИИ) е сравнително голяма – 0,098. Съотношението между ключовите инициативи с високо и умерено съгласие сред анкетираните е 58,9 % към 41,1 %. Това характеризира различната полезност на прилаганите мерки за превенция на трафика. Експертите очевидно не виждат големи ефекти от прилагането на административни и институционални инициативи в тази фаза на борбата с трафика на хора.

Повече се разчита на усъвършенстването на правната уредба и подобряването на икономическите условия. Съществено внимание се отделя също така на провеждането на информационни кампании за осведомяване на българската общественост.

Консенсусното пространство относно разглежданите инициативи за превенция на трафика е представено на фигура 1.

Изобразеното пространство ограничава областта на изразените предпочитания от анкетираните участници в проведеното

Фигура 1. Превенция на трафика

то изследване. Относителната значимост на оценяваните инициативи може да се изчисли като отношение на сумата от ранговете на поставената на първо място в извършената класация към сумата от ранговете на следващите в направеното подреждане. Значимостта на водещия таксон ППИ се приема за 100,0 %, а дялът на останалите таксони спрямо него е съответно за ФИИ – 95,6 %, ИОИ – 87,8 %, СПИ – 72,9 %, ОУИ – 67,2 % и АИИ – 56,6 %. Приоритетното съотношение между първия и последния таксон е респективно 1,77 към 1,00. Индикаторите за градиране изцяло потвърждават експертното подреждане на ключовите инициативи. Тяхното разполагане в низходящ ред е аналогично на установеното класиране, като таксонът ППИ лидира с 66,2 % и след него следват ФИИ с 63,7 %, ИОИ с 58,7 %, СПИ с 46,2 %, ОУИ с 40,0 % и АИИ с 25,0 %.

Колективното подреждане на ключовите инициативи за борба с трафика на хора се приема в качеството на базов еталон за сравняване в настоящето изследване. Експертният екип поставя на първо място в него политико-правните инициативи (ППИ), на второ място – организационно-управленските инициативи (ОУИ), на трето място – административно-институционалните инициативи (АИИ), на четвърто място – финансово-икономическите инициативи (ФИИ), на пето място – социално-психологическите инициативи (СПИ) и на шесто място – информационно-образователните инициативи (ИОИ).

Степента на сходство в експертните ранжирания може да се измерва с коефициента на корелация (рo) на Спирман. Неговите значения се изменят в интервала от минус единица до плюс единица. Сходството или несходството се счита за много слабо, когато величината на коефициента

(рo) по абсолютна стойност е до 0,100, слабо – от 0,101 до 0,300, умерено – от 0,301 до 0,700, силно – от 0,701 до 0,900 и много силно – над 0,901. Нулата означава отсъствието на рангова корелация, а единицата – пълно съвпадане или несъвпадане на изразените предпочитания.

Направените изчисления дават коректни индикации за наличието на много слаба положителна корелация между двете подреждания, тъй като пресметнатата стойност на коефициента „рo“ е само 0,086. Това показва различното приоритизиране на ключовите инициативи в процеса на противоводействие на трафика на хора.

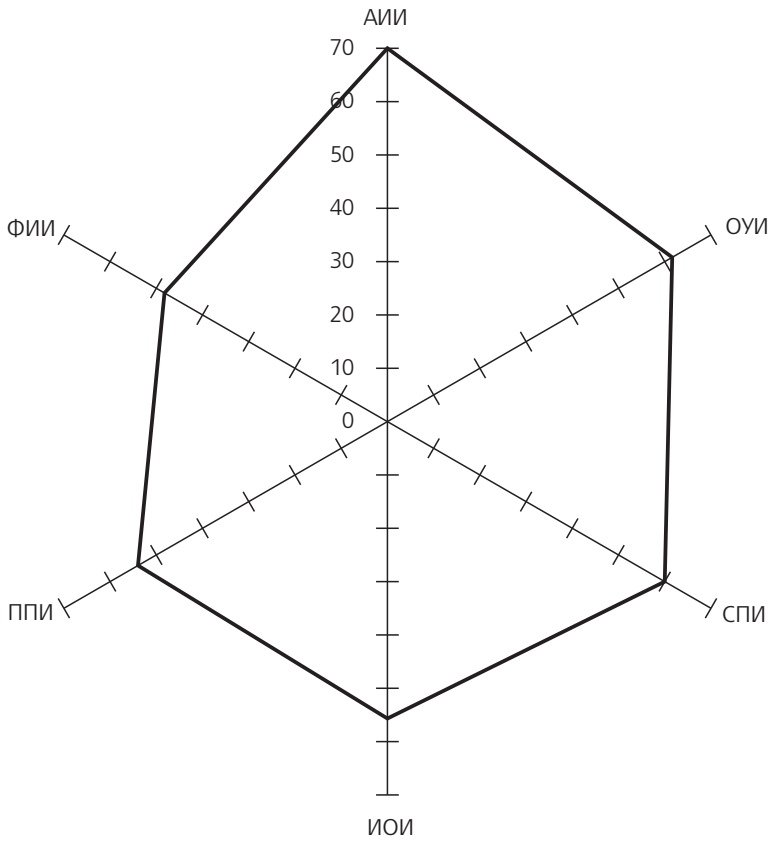
Протекция на жертвите

Колективният консенсус относно значимостта на инициативите за протекция на жертвите на трафика е посочен в таблица 2.

Експертите считат, че най-полезни при протекцията на жертвите са административно-институционалните инициативи (АИИ), организационно-управленските инициативи (ОУИ) и социално-психологическите инициативи (СПИ). Техните тегла са съответно 0,199, 0,176 и 0,173, като амплитудата на разсейването достига 2,6 %. Колективният консенсус възлиза на 69,79 %, 61,46 % и 60,42 %. Това разкрива високото равнище на съгласие в експертния екип. Към втората група се причисляват информационно-образователните инициативи (ИОИ), политико-правните инициативи (ППИ) и финансово-икономическите инициативи (ФИИ). Техните тегла са респективно 0,158, 0,155 и 0,139, като изчисленото разсейване е само 1,9 %. Груповият консенсус има умерени значения – 55,21 %, 54,17 % и 48,96 %. Разликата в относителните

Таблица 2.

Инициативи	Шифър	Консенсус	Съгласие	Ранг
1. Финансово-икономически инициативи	ФИИ	48,96 %	умерено	6
2. Социално-психологически инициативи	СПИ	60,42 %	високо	3
3. Организационно-управленски инициативи	ОУИ	61,46 %	високо	2
4. Административно-институционални инициативи	АИИ	69,79 %	високо	1
5. Политико-правни инициативи	ППИ	54,17 %	умерено	5
6. Информационно-образователни инициативи	ИОИ	55,21 %	умерено	4

Фигура 2. Протекция на жертвите

тегла между поставения на първо място (АИИ) и на последно място таксон (ФИИ) е 0,060. Съотношението между мерките с високо и умерено съгласие сред анкетираните е 54,8 % към 45,2 %. Това говори за по-голяма балансираност на инициативите за защитаване на гражданите от заробване. Ефективната протекция на жертвите на трафика обективно изисква обръщане на повече внимание на реалните мерки за предоставяне на административна, социална, медицинска, психологическа и друга закрила на пострадалите хора.

Консенсусното пространство относно набеязаните прояви за протекция на жертвите на трафика е графично изобразено на фигура 2.

Представената фигура геометрично описва областта на груповите предпочитания на анкетираните експерти. Подгреббата на таксоните по значимост е АИИ – 100,0 %, ОУИ – 84,92 %, СПИ – 83,3 %, ИОИ – 76,3 %, ППИ – 75,0 % и ФИИ – 69,2 %. Съотношението между първия и последния таксон е респективно 1,45 към 1,00. Колективното ранжиране на ключовите прояви напълно се потвърждава от инди-

каторите за градиране. Тяхното разположение в низходящ ред е АИИ с 63,7 %, ОУИ с 53,7 %, СПИ с 52,5 %, ИОИ с 46,2 %, ППИ с 45,0 % и ФИИ с 38,7 %. Извършеното сравняване на направеното подгребване с избрания еталон показва съществуването на много слаба положителна корелация между тях. Изчисленото значение на коефициента „ ρ “ е отново ниско – 0,086, което се обуславя от характерната специфика на интегралните и парциалните приоритети в цялостната борба с трафика на хора.

Подкрепа на пострадалите

Колективният консенсус относно значимостта на набеязаните мерки за подкрепа на пострадалите е посочен в таблица 3.

Анкетираните респонденти считат, че най-необходими за цялостната подкрепа на пострадалите са социално-психологическите инициативи (СПИ), финансово-икономическите инициативи (ФИИ) и организационно-управленските инициативи (ОУИ). Тяхната тежест е респективно 0,226, 0,206 и 0,190, като амплитудата на разсейване-

Таблица 3.

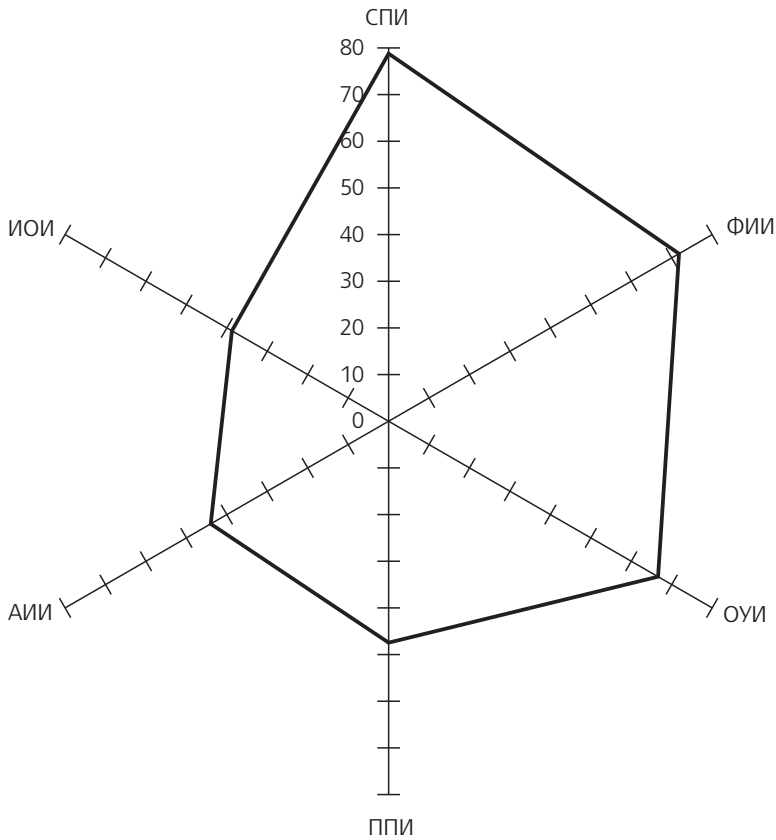
Инициативи	Шифър	Консенсус	Съгласие	Ранг
1. Финансово-икономически инициативи	ФИИ	71,88 %	Високо	2
2. Социално-психологически инициативи	СПИ	79,17 %	Високо	1
3. Организационно-управленски инициативи	ОУИ	66,67 %	Високо	3
4. Административно-институционални инициативи	АИИ	44,79 %	умерено	5
5. Политико-правни инициативи	ППИ	47,92 %	умерено	4
6. Информационно-образователни инициативи	ИОИ	39,58 %	умерено	6

то е 3,6 %. Колективният консенсус възлиза на 79,17 %, 71,88 % и 66,67 %. Това показва високото равнище на съгласие сред експертите. Към Втората група се отнасят политико-правните инициативи (ППИ), административно-институционалните инициативи (АИИ) и информационно-образователните инициативи (ИОИ). Техните тегла са съответно 0,137, 0,128 и 0,113, като пресметнатото разсейване е 2,4 %. Колективният консенсус има умерени стойности – 47,92 %, 44,79 % и 39,58 %. Разликата в значимостта между поставения на първо място (СПИ) и на последно място таксон (ИОИ) е 0,113. Съотношението

между инициативите с високо и умерено съгласие е 62,2 % към 37,8 %. Това говори за по-ясно разграничаване на полезността на прилаганите мерки.

Консенсусното пространство относно практическите мерки за подкрепа на пострадалите от трафика е представено на фигура 3.

Изобразената фигура посочва областта на колективните предпочитания на привлечените експерти. Ранжирането на таксоните е СПИ – 100,0 %, ФИИ – 83,7 %, ОУИ – 75,0 %, ППИ – 54,5 %, АИИ –

Фигура 3. Подкрепа на пострадалите

52,2 % и ИОИ – 48,6 %. Съотношението между първия и последния таксон е респективно 2,06 към 1,00. Груповото подреждане на ключовите начинания напълно се потвърждава от индикаторите за градиране. Тяхното разполагане в низходящ ред е СПИ с 75,0 %, ФИИ с 66,2 %, ОУИ с 60,0 %, ППИ с 37,5 %, АИИ с 33,7 % и ИОИ с 27,5 %. Експертното сравняване на реалното с еталонното подреждане показва почти нулева корелация между тях. Изчислената стойност на коефициента „ро“ е отново много ниска – 0,029. Това в голяма степен се определя от отличителните особености на мероприятията за оказване на подкрепа на пострадалите от трафика.

Преследване на престъпниците

Колективният консенсус относно значимостта на провежданите инициативи за преследване на престъпниците е посочен в таблица 4.

Експертите считат, че най-целесъобразни при преследването на престъпниците са политико-правните инициативи (ППИ), административно-институционалните

инициативи (АИИ) и организационно-управленските инициативи (ОУИ). Тяхната тежест е респективно 0,247, 0,220 и 0,187, като амплитудата на разсейването достига 6,0 %. Колективният консенсус за посочените инициативи възлиза на 86,46 %, 77,08 % и 65,63 %, което показва високото равнище на съгласие сред анкетираните участници. Към втората група се отнасят финансово-икономическите инициативи (ФИИ), социално-психологическите инициативи (СПИ) и информационно-образователните инициативи (ИОИ). Техните тегла са съответно 0,152, 0,104 и 0,090, като пресметнатото разсейване е 6,2 %. Колективният консенсус за тези начинания има умерени стойности – 53,13 %, 36,46 % и 31,25 %. Разликата в значимостта между поставения на първо място (ППИ) и на последно място таксон (ИОИ) е 0,157. Консенсусното съотношение между инициативите с високо и умерено съгласие е 65,5 % към 34,5 %. Това говори за по-ясно разграничаване на потенциалната полезност на мерките за преследване на престъпниците.

Консенсусното пространство относно належащите мерки за преследване на престъпниците е представено на фигура 4.

Таблица 4.

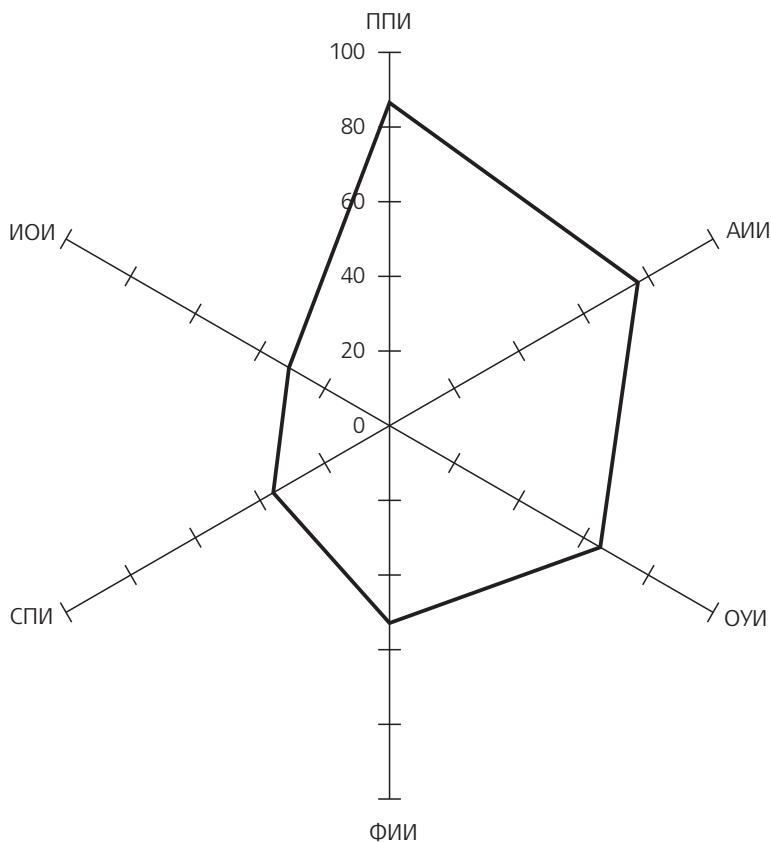
Инициативи	Шифър	Консенсус	Съгласие	Ранг
1. Финансово-икономически инициативи	ФИИ	53,13 %	умерено	4
2. Социално-психологически инициативи	СПИ	36,46 %	умерено	5
3. Организационно-управленски инициативи	ОУИ	65,63 %	високо	3
4. Административно-институционални инициативи	АИИ	77,08 %	високо	2
5. Политико-правни инициативи	ППИ	86,46 %	високо	1
6. Информационно-образователни инициативи	ИОИ	31,25 %	умерено	6

Геометричната фигура визуално посочва областта на изразените предпочитания на анкетираниите експерти. Колективното ранжиране на формираните таксони е ППИ – 100,0 %, АИИ – 76,3 %, ОУИ – 59,2 %, ФИИ – 47,5 %, СПИ – 37,7 % и ИОИ – 35,4 %. Съотношението между първия и последния таксон е респективно 2,83 към 1,00. Груповото подреждане на ключовите начина напълно се потвърждава от индикаторите за градиране. Тяхното разполагане в низходящ ред е ППИ с 83,7 %, АИИ с 72,5 %, ОУИ с 58,7 %, ФИИ с 43,7 %, СПИ с 23,7 % и ИОИ с 17,5 %. Експертното сравняване на

действителното с еталонното подреждане разкрива съществуването на твърде силна корелация. Пресметнатото значение на коефициента „ ρ “ е положително и е много високо – 0,943. Това в голяма степен се определя от отличителните особености на наказателните действия за преследване на престъпниците.

Партниране между институциите

Колективният консенсус относно ключовите инициативи за подобряване на

Фигура 4. Преследване на престъпниците

сътрудничеството между отговорните институции при противодействието на трафика на хора е посочен в таблица 5.

Анкетираните респонденти считат, че най-полезни при партнирането между институциите са организационно-управленските инициативи (ОУИ), административно-институционалните инициативи (АИИ) и политико-правните инициативи (ППИ). Тяхната важност е съответно 0,235, 0,232 и 0,199, като диапазонът на разсейването достига 3,6 %. Колективният консенсус за разглежданите инициативи възлиза на 82,29 %, 81,25 % и 69,79 %, което говори за постигнато високо съгласие сред привлечените експерти. Към втората група се отнасят информационно-образователните инициативи (ИОИ), финансово-икономическите инициативи (ФИИ) и социално-психологическите инициативи (СПИ). Техните тегла са значително по-малки 0,143, 0,113 и 0,078, като нивото на разсейване е 5,5 %. Колективният консенсус за тези начинания има по-ниски стойности – 50,00 %, 39,58 % и 27,08 %. Разликата в значимостта между поставения на първо място (ОУИ) и на последно място таксон (СПИ) е 0,157. Консенсусното съотношение между набелязаните мерки с високо и умерено съгласие е 66,7 % към 33,3 %,

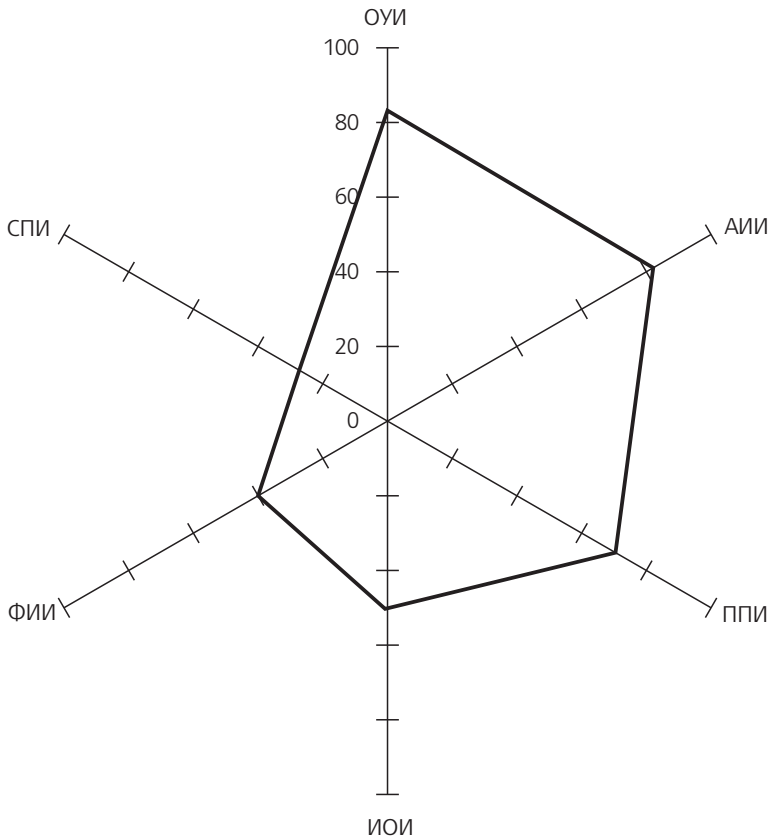
т.е. две към едно. Това показва различната им ценност за осъществяване на сътрудничеството.

Консенсусното пространство относно набелязаните инициативи при партнирането между институциите е представено на фигура 5.

Построената графика очертава общата рамка на груповите предпочитания на експертния екип. Приоритетното подреждане на обособените таксони е ОУИ – 100,0 %, АИИ – 97,1 %, ПИИ – 73,3 %, ИОИ – 51,6 %, ФИИ – 44,6 % и СПИ – 38,4 %. Количественото съотношение между първия и последния таксон е 2,61 към 1,00. Колективното ранжиране на ключовите начинания напълно се потвърждава от индикаторите за градуране. Тяхното разполагане в низходящ ред е ОУИ с 78,7 %, АИИ с 77,5 %, ППИ с 63,7 %, ИОИ с 40,0 %, ФИИ с 27,5 % и СПИ с 12,5 %. Съпоставянето на действителната и еталонната подредба показва наличието на умерена корелация между тях. Изчислената стойност на коефициента „ро“ е положителна и възлиза на 0,657. Това в голяма степен зависи от характера на взаимодействията между партниращите органи в борбата с трафика на хора.

Таблица 5.

Инициативи	Шифър	Консенсус	Съгласие	Ранг
1. Финансово-икономически инициативи	ФИИ	39,58 %	умерено	5
2. Социално-психологически инициативи	СПИ	27,08 %	умерено	6
3. Организационно-управленски инициативи	ОУИ	82,29 %	високо	1
4. Административно-институционални инициативи	АИИ	81,25 %	високо	2
5. Политико-правни инициативи	ППИ	69,79 %	високо	3
6. Информационно-образователни инициативи	ИОИ	50,00 %	умерено	4

Фигура 5. Партниране между институциите

Заклучение

Стратегическите модели за борба с трафика на хора постоянно се актуализират и се обогатяват с течение на времето и с натрупването на полезен опит. Икономическата криза през последните години за голямо съжаление задълбочи и разшири проблема с трафика на хора. Тя доведе до ограничаване на възможностите, намаляване на доходите, повишаване на безработицата, увеличаване на бедността, нарастване на мизерията и други негативни явления. Това способства за неговото разрастване,

като в по-голяма степен засегна по-слабо развитите държави. Трафикът на хора е умишлено престъпление, което цели незаконното извличане на финансови, материални и други облаги от неговите извършители чрез принудително и безмилостно експлоатиране на милиони жертви по целия свят. Стратегическото противопоставяне на съвременното робство на човешки същества изисква стриктно координиране и прецизно интегриране на предприеманите действия на ангажираните органи на глобално, международно, регионално, национално и местно ниво.

Литература

1. Христов, С., и колектив, Трафик на хора: Социално-икономически аспекти, изд. Стопанство, С., 2010.
2. Христов, С., и колектив, Трафик на хора: Социално-икономически аспекти, изд. Стопанство, С., 2011.
3. Христов, С., Евристични и количествени методи в управлението, ВИИ, С., 1986.
4. Христов, С., Моделиране в стопанското управление, ВИИ, С., 1989.
5. Директива 2011/36/ЕС относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него, Официален вестник на ЕС, 15.4.2011 г.
6. Конвенция на Съвета на Европа за борба с трафика на хора, ДВ, бр. 24/20.03.2007 и ДВ, бр. 63/03. 08. 2007.
7. Наръчник за превенция на трафика на хора, НКБТХ, С., 2011.
8. Национална програма за предотвратяване и противодействие на трафика на хора и закрила на жертвите за 2011 г., НКБТХ, С., 2011.
9. Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, (GETS № 197), May 2005.
10. Global Report on Trafficking in Persons, UNODC, February 2009.
11. Human Trafficking: A Crime That Shames Us All, United Nations, Office on Drugs and Crime, New York, 2008.
12. Trafficking in Human Beings in the European Union: A Europol Perspective, Europol, June 2009.
13. Trafficking in Persons: Global Patterns, UNODC, April 2006.
14. Trafficking in Persons Report, Department of State, USA, 11th edition, June 2011. **ИИ**